
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-273-283](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-273-283)

УДК 336.01

JEL Classification: G20; G21

Любомир Валерійович Крохмалюк

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: klyub@stu.cn.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0007-6595-4509>**Євгеній Михайлович Щербак**

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: evgenijserbak1988@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0001-9887-5811>**ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

Анотація. У статті зазначено, що в сучасних умовах кредитні відносини відіграють важливу роль у забезпеченні сталого розвитку фінансової системи. Проте ефективність кредитування залежить від рівня кредитної культури у суспільстві. У статті визначено, що складовими кредитної культури є фінансова грамотність з питань кредитування, яка включає фінансові та правові знання, кредитні навички та кредитна поведінка позичальників і кредиторів. У статті досліджено вплив цифрових технологій на процес кредитування, поведінку споживачів, діяльність фінансових установ, а також на кредитну культуру. Визначено переваги та ризики цифровізації у сфері кредитування, а також наголошено на необхідності розгляду цифрової грамотності як складової кредитної культури.

Ключові слова: кредит; кредитна культура; цифрова економіка; цифрові технології; фінансово-кредитні установи; банківські установи; кредитна поведінка; фінансова грамотність; кредитні навички.

Рис.: 1. Бібл.: 12.

Постановка проблеми. В умовах швидкого розвитку цифрових технологій у фінансовій сфері та зростання доступності кредитних продуктів, кредитна культура набуває першочергового значення як складова економічної свідомості громадян і бізнесу. Від її рівня залежить не тільки платоспроможність окремих позичальників, а й фінансова стійкість банківської системи, інвестиційна активність суб'єктів господарювання та загальна макроекономічна стабільність держави.

Водночас вітчизняний ринок фінансових послуг і надалі характеризується низьким рівнем кредитної культури як кредиторів, так і позичальників. До основних проблем слід віднести недостатню фінансову обізнаність населення, відсутність належного рівня відповідальності при ухваленні кредитних рішень, а також не сформовані етичні стандарти у сфері кредитних відносин. Ці чинники спричиняють збільшення обсягу проблемної заборгованості, зниження ефективності використання залучених коштів та довіри до фінансових установ і кредитного ринку.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває поглиблене вивчення сутності та змісту основних складових кредитної культури, а також визначення стратегічних напрямів її розвитку та вдосконалення в умовах цифрової трансформації економіки. Адже формування високого рівня кредитної культури, що ґрунтується на поінформованості, відповідальності та прозорості взаємин між усіма учасниками кредитного процесу, виступає важливою передумовою ефективного функціонування фінансового ринку, зростання довіри до кредитних інститутів та забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку країни.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, присвячені розгляду різних аспектів діяльності кредитних установ та кредитної поведінки на фінансовому ринку, досліджують такі вітчизняні вчені, як М. В. Дубина, Т. О. Кізима, О. М. Казьмірова, Т. І. Коробчук, В. В. Кривошеєва, Н. А. Мостовенко, І. В. Садчикова, Н. І. Холявко, О. С. Шаманська та інші. Найбільше уваги в дослідженнях науковців приділяється визначенню сутності і змісту кредитної діяльності та кредитної поведінки суб'єктів фінансового ринку, розгляду особливостей діяльності фінансово-кредитних установ в умовах цифровізації та трансформації кредитної поведінки домогосподарств, а також розвитку цифрового кредитного обслуговування у країнах ЄС.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте в умовах розвитку цифрових технологій у фінансовій сфері особливого значення набуває не тільки вивчення різних аспектів трансформації поведінки суб'єктів кредитних відносин, а й дослідження необхідності підвищення кредитної культури в суспільстві як важливої умови ефективного розвитку фінансового ринку й економіки країни загалом. Таке дослідження дозволяє виявити основні проблеми сучасної кредитної культури, окреслити напрями підвищення фінансової обізнаності та сформулювати практичні рекомендації для ефективної взаємодії між учасниками фінансового ринку в умовах стрімкої цифровізації.

Мета статті. Метою статті є розкриття сутності та значення кредитної культури в контексті цифрової трансформації економіки, а також визначення особливостей її розвитку в умовах зростаючого впливу цифрових технологій на поведінку кредиторів і позичальників.

Виклад основного матеріалу. Кредит є одним із основних інструментів фінансової системи, що забезпечує економічне зростання, розвиток підприємництва, інвестицій та підвищення рівня життя населення. В умовах макроекономічної нестабільності та воєнного стану роль кредитування стає особливо важливою. Однак ефективність кредитування залежить не тільки від економічних інструментів, а й від соціально-поведінкових аспектів, зокрема, кредитної культури.

Низький рівень кредитної культури в суспільстві має негативні наслідки як для окремих позичальників і кредиторів, так і для економіки країни загалом. Це явище призводить до низки проблем, які знижують фінансову стійкість економічних суб'єктів, ускладнюють діяльність фінансових установ і стримують економічний розвиток.

Вплив соціальних і психологічних чинників, споживацька поведінка жити «на випередження» без врахування реальних доходів, призводить до безвідповідального користування кредитами. У результаті позичальники, не маючи достатніх знань про основи кредитування, умови договорів, відповідальність за неповернення кредитів та не оцінюючи власні фінансові можливості, оформлюють надмірну кількість кредитів із високими відсотками, що призводить до боргової залежності. У свою чергу, боргова залежність викликає в позичальників психологічний тиск, конфліктність, втрату продуктивності на робочому місці. Якщо нерозуміння умов кредитування та недооцінка власної платоспроможності призводить тільки до несвоєчасних платежів, то це псує кредитну історію та ускладнює доступ до кредитних коштів у майбутньому [1].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

З іншого боку, недостатня кредитоспроможність позичальників збільшує частку проблемної заборгованості у фінансових установах, що знижує якість кредитного портфеля і змушує їх скорочувати кредитування бізнесу, а це стримує інвестиційну активність, зайнятість та економічний прогрес.

Негативний вплив на розвиток кредитного ринку має поширення недобросовісних практик кредитування, серед яких маніпуляції з боку мікрофінансових організацій, приховані умови договорів або агресивний кредитний маркетинг. Ситуація, коли позичальники почуваються ошуканими або перевантаженими боргами, призводить до втрати довіри до кредиторів і регулятора, що підриває стабільність не тільки фінансового ринку, а і всієї фінансової системи. Також іноді спостерігається зниження стандартів оцінки ризиків з боку кредиторів. Для отримання прибутків окремі фінансові установи спрощують вимоги до позичальників, що призводить до кредитування ненадійних клієнтів і виникнення заборгованості [7].

Необхідність підвищення кредитної культури зумовлено потребою формування відповідального позичальника, який здатний усвідомлено ухвалювати рішення щодо отримання та обслуговування кредитів. Тому якісна кредитна культура є основою здорового функціонування споживчого й корпоративного кредитування, яке стимулює економічне зростання. Захист прав споживачів фінансових послуг і підвищення обізнаності щодо умов кредитування сприяє протидії недобросовісним практикам. Суспільство з високим рівнем кредитної культури легше адаптується до змін та інновацій у сфері фінансів та забезпечує формування довіри до фінансового ринку.

Отже, кредитна культура – це сукупність норм, принципів, знань, навичок і поведінкових моделей, що визначають відповідальне ставлення до кредитних зобов'язань як з боку позичальників, так і з боку кредиторів. Вважається, що кредитна культура – не лише показник рівня розвитку фінансової системи, а й важливий чинник соціально-економічної стабільності. Її формування потребує комплексного підходу, що поєднує правові, освітні, інституційні та етичні компоненти [5; 6].

Сутність кредитної культури розкривається через її основні складові: фінансову грамотність з питань кредитування та кредитну поведінку кредиторів і позичальників. Тому необхідно розглянути їхній зміст та надати більш розгорнуту характеристику (рис. 1).

Визначальною складовою кредитної культури є фінансова грамотність з питань кредитування, яка включає фінансово-правові знання і кредитні навички. Фінансово-правові знання передбачають розуміння основ кредитування (процентних ставок, комісій, термінів погашення, штрафів тощо) та уміння аналізувати кредитні пропозиції. Для прийняття зважених фінансових рішень позичальникам важливо також розуміти джерела погашення боргу та оцінювати власну платоспроможність до укладення кредитного договору. Спільно з банківською установою необхідно обрати найвигідніший вид кредиту, який буде відповідати потребам клієнта.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Рис. 1. Складові кредитної культури в умовах цифрової економіки
Джерело: складено автором за джерелами [2-4; 11; 12].

Важливою особливістю фінансової грамотності з питань кредитування є обов'язкова правова обізнаність позичальника з приводу кредитних відносин. У процесі укладання кредитного договору необхідними є знання не тільки основних

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

норм законодавства, що регулює кредитну діяльність, а й вивчення умов кредитного договору, знання своїх прав і обов'язків як позичальника, а також розуміння відповідальності за прострочення чи непогашення боргу.

Фінансова грамотність з питань кредитування також включає навички ефективного користування кредитами. Передусім позичальники повинні вміти планувати бюджет з урахуванням кредитних платежів, дотримуватись платіжної дисципліни, а також захищати свої права в разі порушень з боку фінансових установ. Особлива увага повинна приділятися вмінню захищатись від шахрайства та непрозорих умов договорів, особливо це стосується небанківського кредитування.

На сучасному етапі дедалі більше уваги приділяється кредитним історіям позичальників. Тому у процесі отримання навичок ефективного користування кредитами необхідно враховувати потребу у формуванні позитивної кредитної репутації та відстеження кредитної історії через бюро кредитних історій. Це важливо, оскільки формування та збереження позитивної кредитної історії передбачає добросовісне виконання попередніх кредитів, що забезпечує отримання нових кредитів та лояльніші умови в майбутньому. Також розглядається можливість регулярного відстеження та аналізу кредитного рейтингу [9; 10].

Морально-етичною складовою кредитної культури є поведінка суб'єктів кредитного договору в процесі його укладання та реалізації. Кредитна поведінка включає поведінкові моделі як кредиторів, так і позичальників. З боку кредиторів повинно здійснюватися відповідальне кредитування, яке передбачає оцінку ризиків та спроможності клієнтів, дотримання принципу прозорості умов кредитування, відсутність прихованих комісій або нав'язаних послуг. Важливим є забезпечення професійної етики банківських працівників і фінансових посередників та чесність при оформленні документів.

З боку позичальників етична поведінка проявляється у кредитній відповідальності та усвідомленні необхідності своєчасного погашення зобов'язань. Раціональність у прийнятті рішень про кредитування проявляється у відмові від зайвого кредитування заради імпульсивних покупок та усвідомленні реальної потреби у кредиті. Необхідним є також етичне ставлення до кредиторів, яке проявляється у відкритості й чесності в комунікації з банками, поважному ставленні до фінансових установ як партнерів та виконанні умов договорів без затримок та маніпуляцій [7].

Однією з провідних тенденцій сучасної економіки є цифрова трансформація, яка суттєво змінює функціонування традиційних фінансових ринків. Зокрема, ринок кредитних послуг переживає кардинальну трансформацію, зумовлену широким впровадженням цифрових технологій, автоматизацією процесів, поширенням мобільних застосунків та інструментів штучного інтелекту. Це створює нові можливості як для фінансово-кредитних установ, так і позичальників, одночасно висувуючи нові виклики, пов'язані з безпекою, регулюванням та конкуренцією. Як результат, цифровізація суттєво трансформує кредитну культуру, впливаючи як на поведінку позичальників, так і на механізми кредитування загалом. Завдяки цифровим технологіям змінюються уявлення про відповідальне кредитування, розширюються можливості фінансової взаємодії, а також зростає потреба в новому рівні етичної та фінансової поведінки.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Так, цифрові технології забезпечують надмірну доступність кредитних продуктів. Банки, мікрофінансові організації та інші фінансові установи пропонують отримання кредиту через мобільний застосунок або онлайн-платформу без відвідування відділення. Онлайн-кредитування дозволяє швидко оформити кредит, оскільки заявка обробляється автоматично, а кошти перераховуються на картку миттєво. При цьому онлайн-кредити доступні в будь-який час з мінімумом документів. Проте використання онлайн-кредитування надає широкий вибір пропозицій, оскільки користувачі можуть порівнювати кредитні умови на різних онлайн-сервісах, а також забезпечує доступ до фінансування позичальників з обмеженими можливостями та з віддалених населених пунктів.

За таких умов зростає необхідність у підвищенні кредитної культури, оскільки цифровізація призводить до спонтанного кредитування без належної оцінки фінансової спроможності позичальників та оформлення необдуманих кредитів без достатнього ознайомлення з умовами договорів. Відсутність належного рівня фінансової грамотності з питань кредитування збільшує ймовірність отримання клієнтами кілька кредитів одночасно, використання кредиторами великих відсотків і комісій, оформлення кредитів шахраями за підробленими або викраденими даними, що призводить до зростання рівня неповернення кредитів.

Використання цифрових технологій дозволяє автоматизувати оцінку кредитоспроможності позичальників. Автоматизовані системи оцінюють фінансові, поведінкові та соціально-демографічні показники клієнта на основі великої кількості джерел даних, тому кредитори можуть швидше, точніше та об'єктивніше оцінювати ризики, пов'язані з наданням кредитних послуг. Однак успішна реалізація таких систем потребує високого рівня цифрової грамотності, регуляторного нагляду та етичної відповідальності з боку фінансових установ. Також позичальники можуть не розуміти, як формується оцінка їхньої кредитоспроможності, що знижує їхню усвідомлену відповідальність [8; 9].

У сучасній цифровій економіці традиційні інструменти оцінки кредитоспроможності (кредитна історія, рівень доходу) доповнюються новим поняттям - цифровою репутацією позичальника. Це інноваційний підхід до формування довіри між кредитором і клієнтом на основі поведінкових, соціальних та цифрових слідів, які користувач залишає в онлайн-просторі. У результаті історія фінансових дій у цифровому просторі формує «цифровий портрет позичальника», що спонукає до відповідальної поведінки.

Кредитування зазнає суттєвих змін завдяки розвитку P2P-кредитування. Це нова форма фінансових послуг, яка усуває посередництво традиційних банків і створює прямий контакт між позичальниками та кредиторами через онлайн-платформи. Тобто фізичні або юридичні особи надають кредити іншим фізичним або юридичним особам через спеціалізовані онлайн-платформи без участі банків. Перевагами такого кредитування є онлайн-оформлення, доступність, швидкість, простота і вигода для обох сторін, оскільки кредитори отримують вищу доходність, а позичальникам пропонуються нижчі відсоткові ставки, ніж у банках.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

В Україні ринок Р2Р-кредитування перебуває на етапі становлення. Активно працюють сервіси, які пропонують короткострокові онлайн-кредити. Це переважно мікрофінансові компанії, водночас з'являються платформи спільного фінансування для малого бізнесу та ІТ-проектів. Разом з тим НБУ посилює регулювання небанківського сектору, впроваджуючи реєстрацію, ліцензування та вимоги до прозорості для платформ. Поширення Р2Р-кредитування та неформальних онлайн-платформ відкриває нові можливості для розвитку фінансового ринку, особливо в контексті цифрової трансформації. Проте одночасно це вимагає підвищення фінансової грамотності населення у сфері кредитування, прозорого регулювання, а також забезпечення цифрової грамотності. Це дозволить використовувати переваги інноваційних фінансових сервісів без ризику втрати довіри до кредитної системи країни.

Таким чином, у сучасних умовах цифрові технології глибоко трансформують кредитну культуру, роблячи її більш динамічною, відкритою та інтерактивною, що вимагає високої відповідальності, етичної поведінки та цифрової грамотності з боку учасників фінансових відносин. Тому невід'ємною частиною кредитної культури стає цифрова грамотність, яка являє собою сукупність навичок і знань, що дозволяють суб'єктам кредитних відносин ефективно, безпечно та відповідально користуватись цифровими технологіями, інтернетом та інформаційними ресурсами.

Високий рівень цифрової грамотності передбачає не тільки вміння користуватися цифровими пристроями та операційними системами, а й аналізувати, перевіряти достовірність інформації з цифрових джерел про кредити, критично сприймати рекламу, вирізняти фейкову інформацію та маніпуляції. Цифрова грамотність передбачає вміння користуватися цифровими сервісами, онлайн-платформами, а також розуміння алгоритмів, цифрового сліду, налаштувань приватності.

Важливою частиною цифрової грамотності є формування цифрової етики, яка передбачає відповідальну поведінку в цифровому середовищі, дотримання етикету онлайн-спілкування, дотримання авторського права та конфіденційності.

Однак паралельно з позитивними змінами цифровізація породжує нові виклики: кіберзлочинність, фінансове шахрайство, витоки персональних даних. Це підсилює потребу в підвищенні цифрової грамотності з кібербезпеки та відповідального використання цифрових ресурсів. Необхідним є усвідомлення кіберзагроз та захист особистих даних [8; 12].

Усі складові цифрової грамотності сприяють формуванню цифрового мислення, яке передбачає здатність логічно та критично мислити в цифровому середовищі та розуміти вплив цифрових технологій на життя в контексті користування кредитами.

Отже, цифрова грамотність поступово стає невід'ємною складовою сучасної кредитної культури, яка зі зростанням інноваційних технологій, поступово перетворюється на цифрову кредитну культуру.

Висновки і пропозиції. Таким чином, кредити залишаються важливим фінансовим інструментом економічного розвитку та підвищення добробуту, однак їхня ефективність залежить від рівня кредитної культури. Низький рівень фінансової

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

грамотності з питань кредитування та відповідальної кредитної поведінки призводить до необдуманого кредитування, зростання проблемної заборгованості, втрати довіри до фінансової системи та обмеження зростання економіки. Уміння аналізувати кредитні пропозиції, планувати бюджет, усвідомлено обирати продукти та відповідально сплачувати зобов'язання є важливими чинниками фінансової стабільності та інституційної довіри.

Цифровізація значно змінює кредитне середовище, оскільки автоматизація процесів, доступність онлайн-кредитів, формування цифрової репутації та розвиток P2P-сервісів створюють нові можливості та водночас підсилюють вимоги до поведінкових моделей позичальників. Однак без високого рівня фінансової та цифрової грамотності ці трансформації можуть призвести до боргової залежності, шахрайства й фінансових ризиків. Сучасні дослідження підтверджують, що цифрова грамотність значно підвищує фінансову обізнаність і довіру, а також сприяє відповідальному кредитуванню та зростанню рівня кредитної культури.

Цифрові технології створюють нові можливості для розвитку кредитної культури, однак водночас висувають більші вимоги до етичної, відповідальної та освіченої поведінки позичальників. Тому в умовах цифрової економіки кредитна культура повинна базуватися на свідомому підході до кредитів, цифрова грамотність повинна стати обов'язковим елементом фінансової культури, а регуляторам необхідно адаптувати законодавство до нових цифрових викликів. Отже, впровадження цифрових технологій потребує переосмислення норм поведінки на кредитному ринку і формування цифрової кредитної культури.

Список використаних джерел

1. Казьмірова О. М. Особливості кредитної поведінки населення під час війни [Електронний ресурс] / О. М. Казьмірова // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць. – 2024. – № 1 (61). – Режим доступу: <https://visnyk-rsp.kpi.ua/issue/view/18144>.
2. Казьмірова О. М. Соціологічні дослідження кредитної поведінки: проблеми та перспективи / О. М. Казьмірова // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. – 2019. – № 2 (42). – С. 18-21. – Режим доступу: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.2\(42\).194769](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.2(42).194769).
3. Кізима Т. О. Кредитна поведінка домогосподарств: структурно-аналітичний аспект / Т. О. Кізима // Світ фінансів. – 2019. – Вип. 1. – С. 7-18. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2019_1_3.
4. Кривошеєва В. В. Сутність та складові кредитної поведінки фізичних осіб / В. В. Кривошеєва // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 4(1). – С. 119-122. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_4\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_4(1)_23).
5. Мостовенко Н. А. Кредитна культура у сфері споживання фінансових послуг / Н. А. Мостовенко // Матеріали доповідей учасників Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (27-28 березня 2023 р.). Волинь : Волинський інститут ім. В. Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП». – С. 128-131. – Режим доступу: <http://volyn.maup.com.ua/assets/files/materiali-konferencii-1.pdf>.
6. Мостовенко Н. А. Кредитна культура як прояв фінансової поведінки споживачів кредитних послуг / Н. А. Мостовенко, Т. І. Коробчук // Економічний форум. – 2017. – № 4. – С. 229-234.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

7. Садчикова І. В. Сучасні тенденції розвитку кредитного ринку України / І. В. Садчикова, О. М. Кальченко, О. І. Панченко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2024. – № 2(38). – С. 234-252. – Режим доступу: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/314114/305050>.
8. Садчикова І. Цифрова інфраструктура як драйвер розвитку кредитної системи в Україні / І. Садчикова, М. Євсієнко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2025. – № 2 (42). – С. 384–398. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2\(42\)-384-398](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2(42)-384-398).
9. Холявко Н. І. Роль технології штучного інтелекту для здійснення пруденційного нагляду за діяльністю кредитних установ / Н. І. Холявко, С. О. Кононенко, А. А. Бондаренко // Проблеми економіки. – 2024. – № 3(61). – С. 276-282.
10. Шаманська О. С. Сучасні мотиви та тенденції реалізації кредитної поведінки домогосподарствами в Україні / О. С. Шаманська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. – 2013. – Вип. 22. – С. 94-96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_22_21.
11. Features of the Formation and Transformation of Household Credit Behavior Under Macroeconomic Instability / M. Dubyna, V. Unynets-Khodakivska, O. Panchenko, O. Bazilinska, V. Matskiv, O. Lobko // International Journal of Sustainable Development and Planning. – November, 2022. – Vol. 17, No. 7. – Pp. 2075-2087.
12. The Role and Prospects of the Use of Artificial Intelligence Technology in the Credit Activities of Banking Institutions / M. Dubyna, O. Bazilinska, O. Panchenko, I. Sadchykova, A. Kozlianchenko, A. Tarasenko // Review of Economics and Finance. – September, 2023. – Vol. 21, No. 1. – Pp. 2042-2051. DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.220>.

References

1. Kazmirova, O. M. (2024). Osoblyvosti kredytnoi povedinky naselennia pid chas viiny [Peculiarities of credit behavior of the population during the war]. *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo: zbirnyk naukovykh prats – Bulletin of NTUU "KPI". Political science. Sociology. Law: collection of scientific works*, (1(61)). <https://visnyk-ppsp.kpi.ua/issue/view/18144>.
2. Kazmirova, O. M. (2019). Sotsiolohichni doslidzhennia kredytnoi povedinky: problemy ta perspektvyvy [Sociological research on credit behavior: problems and prospects]. *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo: zbirnyk naukovykh prats – Bulletin of NTUU "KPI". Political science. Sociology. Law: collection of scientific papers*, (2(42)), 18-21. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.2\(42\).194769](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.2(42).194769).
3. Kizyma, T. O. (2019). Kredytna povedinka domohospodarstv: strukturno-analitychnyi aspekt [Household credit behavior: a structural and analytical aspect]. *Svit finansiv – World of Finance*, 1, 7-18. http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2019_1_3.
4. Kryvosheieva, V. V. (2014). Sutnist ta skladovi kredytnoi povedinky fizychnykh osib [The essence and components of credit behavior of individuals]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, (4(1)), 119-122. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_4\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_4(1)_23).
5. Mostovenko, N. A. (March 27-28, 2023). Kredytna kultura u sferi spozhyvannia finansovykh posluh [Credit culture in the sphere of consumption of financial services]. *Materialy dopovidei uchastnykiv Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Materials of reports of participants of the All-Ukrainian student scientific and practical conference* (pp. 128-131). Volynskiy instytut im. V. Lypynskoho PrAT «VNZ «MAUP». <http://volyn.maup.com.ua/assets/files/materiali-konferencii-1.pdf>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

6. Mostovenko N. A., Korobchuk T. I. (2017). Kredytna kultura yak proiav finansovoi povedinky spozhyvachiv kredytnykh posluh. [Credit culture as a manifestation of the financial behavior of consumers of credit services]. *Ekonomichnyi forum – Economic Forum*, (4), 229-234.
7. Sadchykova, I. V., Kalchenko, O. M., Panchenko, O. I. (2024). Suchasni tendentsii rozvytku kredytnoho rynku Ukrainy [Current trends in the development of the credit market of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economy and management*, (2(38)), 234-252. <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/314114/305050>.
8. Sadchykova, I., Yevsiienko, M. (2025). Tsyfrova infrastruktura yak draiver rozvytku kredytnoi systemy v Ukraini [Digital infrastructure as a driver of credit system development in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economy and management*, (2(42)), 384–398. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2\(42\)-384-398](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2(42)-384-398).
9. Kholiavko, N. I., Kononenko, S. O., Bondarenko, A. A. (2024). Rol tekhnolohii shtuchnoho intelektu dlia zdiisnennia prudentsiinoho nahliadu za diialnistiu kredytnykh ustanov [The role of artificial intelligence technology in prudential supervision of credit institutions]. *Problemy ekonomiky – Problems of economy*, 3(61), 276-282.
10. Shamanska, O. S. (2013). Suchasni motyvy ta tendentsii realizatsii kredytnoi povedinky domohospodarstvam v Ukraini [Modern motives and trends in the implementation of credit behavior by households in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Ekonomika – Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Economics*, 22, 94-96. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_22_21.
11. Dubyna, M., Unynets-Khodakivska, V., Panchenko, O., Bazilinska, O., Matskiv, V., Lobko, O. (2022). Features of the Formation and Transformation of Household Credit Behavior Under. *Macroeconomic Instability International Journal of Sustainable Development and Planning*, 17(7), 2075-2087.
12. Dubyna, M., Bazilinska, O., Panchenko, O., Sadchykova, I., Kozlianchenko, A., Tarasenko, A. (2023). The Role and Prospects of the Use of Artificial Intelligence Technology in the Credit Activities of Banking Institutions. *Review of Economics and Finance*, 21(1), 2042-2051. <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.220>.

Отримано 11.06.2025

UDC 336.01

JEL Classification: G20; G21

Lyubomyr Krokhmalyuk

PhD of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: klyub@stu.cn.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0007-6595-4509>

Yevgeniy Shcherbak

PhD of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: evgenijserbak1988@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0001-9887-5811>

**FORMATION OF CREDIT CULTURE IN THE CONDITIONS
OF THE DIGITAL ECONOMY**

Abstract. This article defines the role of credit as a vital tool within the financial system that promotes economic growth, fosters business development, and enhances the welfare of the population - particularly amid macroeconomic instability and martial law. The article emphasizes that the effectiveness of credit provision depends not solely on economic mechanisms, but also on socio-behavioral factors, especially the level of credit culture.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

A low level of credit culture results in various negative consequences, including irresponsible use of credit, indebtedness, psychological pressure on borrowers, deterioration of credit history, and reduced access to future financing. For financial institutions, this translates into increased non-performing loans, deterioration of credit portfolio quality, and tightened business lending standards, which in turn suppresses investment activity and economic development.

The article conceptualizes credit culture as a system of norms, principles, knowledge, skills, and behavioral models that define responsible attitudes toward credit obligations by both borrowers and lenders. It further specifies that the components of credit culture include financial literacy in credit matters -encompassing financial and legal knowledge, credit skills, and both borrower and lender credit behavior.

The influence of digital technologies on the credit process, consumer behavior, financial institution operations, and credit culture is also explored. Particular emphasis is placed on the digital transformation of the credit services market through automated creditworthiness assessment, formation of digital borrower reputation, and emergence of alternative lending formats. The study identifies both advantages and risks of credit digitalization and stresses the need to consider digital literacy as an integral component of credit culture.

The article concludes that digitalization necessitates raising levels of digital literacy to ensure ethical, secure, and responsible behavior throughout the credit process.

Keywords: credit, credit culture, financial literacy, behavioral models, digital literacy, digital reputation, financial resilience, responsible lending.

Fig.: 1. References: 12.

Бібліографічний опис для цитування:

Крохмалюк Л. В., Щербак Є. М. Формування кредитної культури в умовах цифрової економіки. *Науковий вісник Полісся*. 2025. № 1(30). С. 273-283. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-273-283](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-273-283).